

Eesti Rahvakultuuri Keskus

**Setomaa pärimuskultuur
toetusmeetme perioodi 2019-2022
kokkuvõte**

Viljandi 2022

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Toetusmeetme eelarve	3
2. Komisjoni koosseis ja koosolekud	5
3. Taotlusvoorud	6
4. Toetuse saajad	7
4.1 Kõik toetuse saajad	8
4.2 Suurimad toetuse saajad organisatsioonide lõikes	10
4.3 Ärajäänud sündmused ja tagastatud toetuste summad	12
4.4 Toetuse saajate õiguslik vorm	13
5. Toetusmeetme valdkonnad	14
5.1 Seto leelo jätkusuutlikkuse edendamine	16
5.2 Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine	17
5.3 Pärimusel põhinevad kunstid	18
5.4 Keel ja haridus	18
5.5 Teadus	19
5.6 Meedia ja mainekujundus	20
5.7 Arendustegevus	20
6. Mõõdetavad tulemused	21
7. Kokkuvõte	21

Sissejuhatus

Setomaa pärimuskultuuri toetamise periood 2019-2022 oli jätkuks Kultuuriministeeriumi poolt aastatel 2003-2005 rahastatud Setomaa kultuuriprogrammile, Setomaa riiklikule kultuuriprogrammile 2006-2009, Setomaa kultuuriprogrammile 2010-2013 ja Setomaa kultuuriprogrammile 2014-2018.

Setomaa pärimuskultuuri toetamise eesmärk on väärtustada Setomaa pärimuskultuuri ja seeläbi taas elustada Setomaale omast elulaadi, tavasid ja kombeid, oskusi ja keelelist eripära, mis on eri inimrühmadele nende igapäeva elu ja identiteedi osana omased ja olulised. Toetuse andmisega aidatakse kaasa vaimse kultuuripärandi väärtustamisele ja säilimisele ning püsimisele elavas kasutuses, sidudes noored esivanemate keele ja kultuuripärandiga ning laiendades kohalikus kultuuris osalejate ringi. Toetusmeede toetab UNESCO vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni eesmärkide täitmist.

Setod on Pihkva ja Peipsi järve rannikul ning Pihkva järvest lõunas ning idas asunud idapoolse läänemeresoome hõimu järeltulijad, kelle algupärasest asualast on säilinud väike osa. Samas on setodel alles märkimisväärne hulk omanäolist pärimuskultuuri, mis läänepoolsetel soome-ugri rahvastel on elavast traditsioonist kadunud.

Setomaa vald moodustati 2017. aastal haldusreformi käigus Mikitamäe, Meremäe ja Värskä valla ning Misso valla Luhamaa piirkonna liitmisel. Setomaa vald asub Võru maakonnas ning piirneb põhjast ja läänest Röpina, Rõuge ja Võru vallaga. Idast piirneb Setomaa vald Vene Föderatsiooniga ning see on ühtlasi Eesti ja Euroopa Liidu idapiiriks. Setomaa vallas on üks alevik – Värskä – ning 156 küla, neist suurimad on Mikitamäe, Meremäe ning Obinitsa.

Eelnevatel aastatel oli administratiivselt Setomaa jagatud kolmeks: üks osa kuulus Võru ja teine osa Põlva maakonda, kolmas osa (ligi 75% endisest Petseri maakonnast) kontrolljoone taha Petseri rajooni Venemaal.

Setomaa arenduskeskusena tegutseb MTÜ Setomaa Liit, mille liikmed on Setomaa vald ja MTÜ Seto Kongressi Tugiühing.

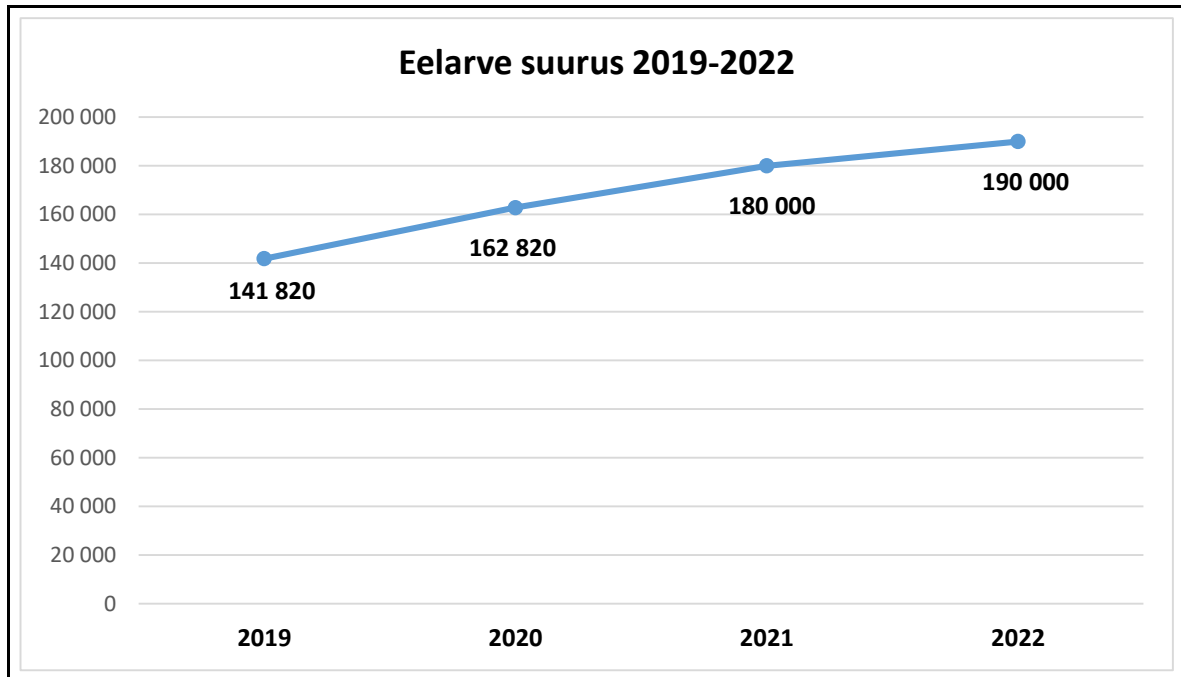
Alates 2019. aastast toimub toetuse taotlemine kultuuriministri määruse „Setomaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ alusel. Samal aastal rakendus ka Toetuste Menetlemise Infosüsteem (TMS). Taotlemine hakkas toimuma elektroonilises taotluskeskkonnas ning nõukogud nimetati ümber komisjonideks. Täpsustused toetusmeetme valdkondade nimetused.

1. Toetusmeetme eelarve

Toetusmeetme riigieelarveliste vahendite suurus oli perioodil 2019-2022 kokku 674 640 eurot:

- 2019. aastal 141 820 eurot, jaotatud 141 820 eurot
- 2020. aastal 162 820 eurot, jaotatud 162 820 eurot
- 2021. aastal 180 000 eurot, 2020. aasta jääk 11 875 eurot, jaotatud 191 875 eurot
- 2022. aastal 190 000 eurot, 2021. aasta jääk 600 eurot, jaotatud 190 600 eurot

Jäägid on tekkinud mitterealiseerunud projektide või tagasimaksete arvelt. Toetussummad kanti tagasi ja lisati uue aasta taotlusvooru eelarvele. 2020. aastal tekkinud jäägi suurem summa on tingitud samal aastal COVID-19 piirangutest tingitud sündmuste ärajäämisest.

Joonis 1 Eelarve suurus perioodil 2019-2022

2020. aastal suurenes eelarve 21 000 euro võrra

2021. aastal suurenes eelarve 17 180 euro võrra

2022. aastal suurenes eelarve 10 000 euro võrra

Toetusmeetme eelarve võrdlus eelmise perioodiga 2014-2018, mis oli 5-aastane periood:

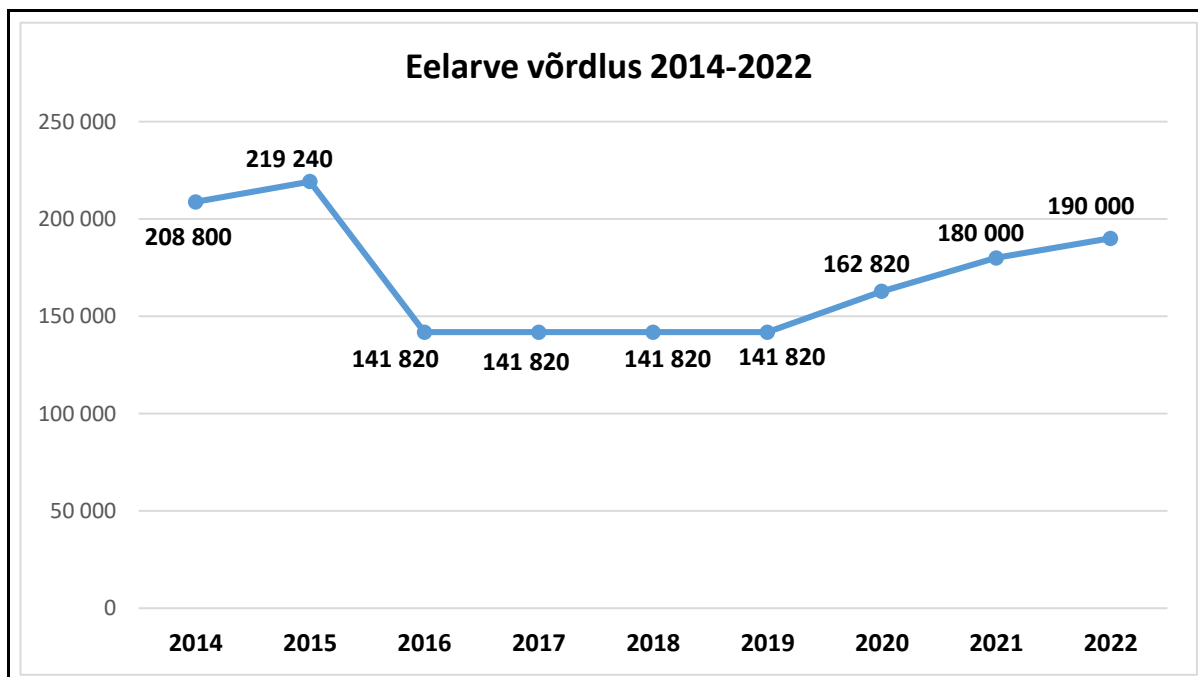
2014. aastal oli toetusmeetme eelarve 208 800 eurot

2015. aastal oli toetusmeetme eelarve 219 240 eurot

2016. aastal oli toetusmeetme eelarve 141 820 eurot

2017. aastal oli toetusmeetme eelarve 141 820 eurot

2018. aastal oli toetusmeetme eelarve 141 820 eurot

Joonis 2 Eelarve võrdlus eelmise perioodiga 2014-2018

Eelmise perioodi esimestel aastatel, 2014 ja 2015, oli eelarve suurem, kuna eelarvesse oli planeeritud ka Seto Talumuuseumi ja Obinitsa Seto Muuseumi tegevustoetus. 2016. aastal vähenes eelarve 77 420 euro võrra. Koos rahaliste vahenditega viidi Setomaa muuseumide tegevustoetused üle Kultuuriministeriumi muuseumide tegevustoetuste meetmesse.

2. Komisjoni koosseis ja koosolekud

Komisjoni koosseis on kinnitatud Eesti Rahvakultuuri Keskuse direktori käskkirjaga. Komisjoni kuuluvad kogukonna esindajad ja valdkonna sõltumatud eksperdid. Komisjoni ülesanneteks on toetuse saamiseks esitatud taotluste läbivaatamine ning Eesti Rahvakultuuri Keskuse direktorile toetuse jaotamiseks ettepanekute tegemine. Komisjon juhindub oma töös määrusest „Setomaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ ning Eesti Rahvakultuuri Keskuse direktori käskkirjaga kinnitatud riigisisese toetuse eraldamise komisjoni töökorrast. Komisjoni liige lähtub oma töös komisjoni liikme heast tavast ja korruptsioonivastasest seadusest.

Vaadeldaval perioodil kuulusid komisjoni järgmised liikmed: Eino Pedanik (komisjoni esimees), Ingrid Kala, Riina Koolmeister, Piret Koosa, Taavi Kurvits, Arne Leima, Laine Lõvi, Katrin Orgusaar, Sirli Zupping, Kati Taal ja Margus Timmo. Alates 2020. aastast ei kuulu komisjoni Maaeluministeriumi esindaja, kuna regionaalprogrammide, sh Setomaa Arenguprogramm, korraldamine anti Maaeluministeriumi haldusalast üle Rahandusministeriumile riigihalduse ministri haldusalasse. Alates 2021. aastast kuulub komisjoni ka Rahandusministeriumi esindaja. Perioodi jooksul osa komisjoni liikmeid vahetus.

- 2019. aastal toimus koosolek Värskas Talumuuseumis
- 2020. aastal toimus koosolek Peko Puhkemajas Setomaal ja kaks e-koosolekut otsuste muutmiseks. Kokku kolm koosolekut
- 2021. aastal toimus kaks koosolekut Zoom-keskkonnas, sh lisataotlusvooru koosolek ja üks e-koosolek otsuste muutmiseks. Kokku kolm koosolekut.

- 2022. aastal toimus koosolek Zoom-keskkonnas, lisaks üks e-koosolek otsuste muutmiseks ja üks e-koosolek perioodi kokkuvõtte kinnitamiseks. Toimus ka komisjoni väljasõidukoosolek Luhamaale. Luhamaa Külamajas kohtuti kogukonna esindajatega, räägiti seto pärimusest, toetusmeetme prioriteetidest ning tutvustati käesoleva perioodi kokkuvõtet. Kokku oli 4 koosolekut

Toetusmeetme perioodi jooksul aastatel 2019-2022 toimus kokku 11 koosolekut. 2021. ja 2022. aastal toimusid koosolekud Zoom-keskkonnas COVID-19 mõjudest tingitud piirangute tõttu.

3. Taotlusvoorud

2019. aastal 1 taotlusvoor

2020. aastal 1 taotlusvoor

2021. aastal 2 taotlusvoor, sh 1 lisataotlusvoor

2022. aastal 1 taotlusvoor

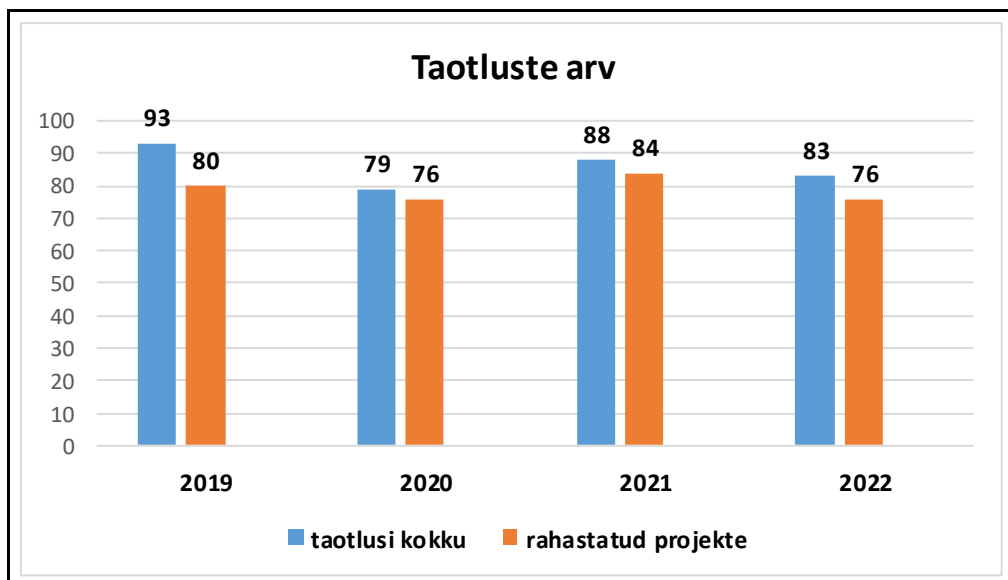
2021. aastal oli lisataotlusvoor läbiviimise põhjuseks 2020. aastal suurema jäägi summa tekkimisest, mis oli tingitud COVID-19 piirangute mõjul mitmete sündmuste ärajäämisest. Komisjoni ettepanekul toimus lisataotlusvoor peale jääkide ületoomise kinnitamist Rahandusministeeriumi poolt.

Tabel 1 Taotletud ja rahastatud projektid perioodil 2019-2022, rahastuse protsent

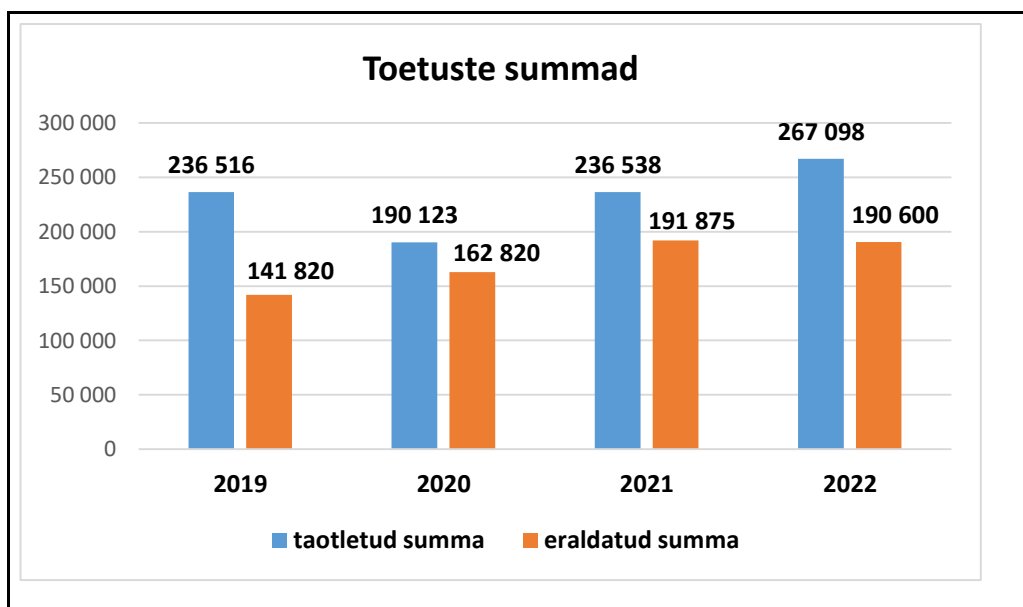
aasta	taotluste arv kokku	summas	rahastatud projektide arv	summas	rahastatud projektide arvu %	rahastuse %
2019	93	236 516	80	141 820	86%	60%
2020	79	190 123	76	162 820	96%	86%
2021	88	236 538	84	191 875	95%	81%
2022	83	267 098	76	190 600	92%	71%
KOKKU	343	930 275	316	687 115	92%	74%

Vaadeldava perioodi jooksul esitatud taotluste hulgast ligi 92% taotlustest said rahastatud, mis on üks kõrgemaid näitajaid võrreldes pärimuskultuuri toetusmeetmetega. Summaliselt on projektide rahastus 74%. Eelmisel perioodil rahastati 86% esitatud taotluste arvust, summaliselt oli projektide rahastus 68%.

Vastavalt eelarveliste vahendite võimalustele on tõusnud nii rahastatud projektide arvu osakaal esitatud projektide koguarvust kui ka projektide rahastuse protsent summaliselt.

Joonis 3 Esitatud taotluste ja rahastatud projektide arv

Joonis 4 Taotletud ja eraldatud toetuste summad

4. Toetuse saajad

Järgnevalt on kokkuvõttes kajastatud vaid tegelikult kasutatud toetuse osa. Alljärgnevates tabelites on kajastatud toetust saanud organisatsioonid ja tegelikult kasutatud toetuste summad, sh suuremad toetuse saajad ning projektid, mida on toetatud nelja aasta jooksul kõige rohkem ning toetust saanud organisatsioonide õiguslik vorm. Selguse mõttes on tabelis 5 välja toodud COVID-19 piirangutest ja muudest mõjudest tingituna ärajäänud sündmused ja tagastatud toetuste summad perioodil 2019-2022.

Andmed 2022. a kasutamata toetuste suuruse kohta on koostatud 01. september 2022 seisuga. Hilisemad võimalikud tagasimaksud/osaliselt kasutatud toetuste summad kajastatakse 2022. aasta lõpu seisuga, jäägid lisatakse 2023. aasta taotlusvooru eelarvele.

Koos jäägi summaga eraldati projektidele toetust kokku 687 115 eurot. Tegelikult kasutatud summa on 674 340 eurot.

4.1 Kõik toetuse saajad

Tabel 2 Kõik toetuse saajad ning tegelikult kasutatud summad perioodil 2019-2022

Jrk nr	Taotlev organisatsioon	Tegelikult kasutatud summa
1	Setomaa Liit	173 300,00
2	SA Seto Instituut	150 690,00
3	Setomaa Vallavalitsus	86 723,00
4	MTÜ Seto Käsitüü Kogo	30 300,00
5	Setomaa Muuseumid	29 851,00
6	Tartu Ülikool	15 585,00
7	MTÜ Seto Folk	13 000,00
8	SA Setu Kultuuri Fond	10 370,00
9	Põlva Seto Selts	10 270,00
10	Seto Infoselts	10 000,00
11	Eesti Kirjandusmuuseum	9 500,00
12	SA Kultuurileht	8 861,00
13	Seto Kongressi Tugiühing	8 600,00
14	MTÜ Ostrova Festivalid	7 600,00
15	MTÜ Taarka Pärimusteater	7 300,00
16	MTÜ Rahusoo	6 850,00
17	Meremäe Kultuuriühing	6 770,00
18	MTÜ Tedrekuke	6 560,00
19	OÜ Moonlight Film	5 600,00
20	Seto Kuningriigi Kroonikogo	5 600,00
21	Seto Kolledži Ühing	4 430,00
22	Seto Lauluselts "Siidisõsarõ"	4 130,00
23	Setomaa Rahvahariduse Selts	3 639,00
24	MTÜ Hõpõhelme	3 430,00
25	MTÜ Seto Folklooriansambel Kuldatsäuk	3 430,00
26	Obinitza Naisselts Miitsirk	3 430,00
27	Rahvalauluselts Hellero	3 430,00
28	Seto Lauluselts Sõsarõ	3 430,00
29	Seto Lauluselts Ilolang	3 340,00
30	MTÜ Seto Küük	3 100,00
31	Värska Käsitööselts Kirävüü	2 800,00
32	Rahvatantsuansambel Hõbehall	2 550,00
33	Hea Küsimus OÜ	2 480,00
34	Setode selts Kullakõsõ	2 480,00
35	SA Võru Kannel	2 400,00
36	Seto Lauluselts Sorrõseto	2 070,00
37	MTÜ Obinitza Teater	2 000,00

38	Seto Muusikud	1 640,00
39	MTÜ Tantsutrupp Modus	1 580,00
40	OÜ Aama	1 500,00
41	MTÜ Leelokoor Helmine	1 447,00
42	Revolver Film OÜ	1 300,00
43	MTÜ Laulu- ja Tantsuselts "Hõpõhõim"	1 244,00
44	MTÜ Helivõlu	1 000,00
45	Seto Leelotarko Kogo	1 000,00
46	SA Eesti Vabaõhumuuseum	1 000,00
47	Video pilt OÜ	1 000,00
48	MTÜ Helmekaala	800,00
49	MTÜ Poloda Piigad	750,00
50	Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku Luhamaa Pühavaimu Kogudus	700,00
51	Folk Massidesse OÜ	600,00
52	MTÜ Setomaa Turism	600,00
53	Naviko Külaselts	500,00
54	Seto Talumuuseumi Sõprade Selts	500,00
55	Nedsaja Küla Selts	400,00
56	Arheoloogiakeskus	300,00
57	Väraska Gümnaasium	300,00
58	MTÜ Suff	280,00
		674 340,00

Nelja aasta jooksul toetati kokku 58 erineva taotleja 316 projekti kogusummas 687 115 eurot, tegelikult kasutatud toetuste summa oli 674 340 eurot, teostus 312 projekti.

Tabel 3 Perioodide võrdlus organisatsioonide, toetatud projektide ja summa lõikes

periood	erinevate organisatsioonide arv	toetatud projektide arv	summas
2014-2018 (5 aastat)	66	461	881 460
2019-2022 (4 aastat)	58	316	687 115

Toetusmeetme eelmisel perioodil toetati kokku 66 erinevate organisatsioonide 461 projekti kogusummas 881 460 eurot. Toetusmeetme eelmine periood oli viis aastat, seetõttu on suuremad nii taotlejate arv, projektide arv kui ka projektidele eraldatud summa suurus. Eelmisel perioodil sisaldas koguelarve ka kahe muuseumi tegevustoetust.

Erinevate taotlejate väiksem arv on tingitud ka haldusreformi käigus Setomaa nelja valla ühendamise, käesoleval perioodil esitasid Setomaa valla hallatavad asutused, nt lasteaed, kool, muusikakool, kultuurikeskus, taotlused Setomaa Vallavalitsuse nimel.

4.2 Suurimad toetuse saajad organisatsioonide lõikes

Tabel 4 Suurimad toetuse saajad, nende poolt läbi viidud mõnede projektide loetelu

Taotlev organisatsioon	Toetuste summa kokku	Rahastatud/teostunud projektide arv kokku
Setomaa Liit	173 300	13
Ajalehe „Setomaa“väljaandmine	160 000	
Seto leelot tutvustava ja õpetava veebilehe uuendamine ja täiendamine I etapp	4 000	
Petseri seto seltsi tegevuste korraldamine	3 800	
Seto etnokultuuri festivalil osalemise korraldamine	5 500	
SA Seto Instituut	150 690	24 (sh arendustegevus)
Arendustegevuse toetus	128 171	
Setomaa kogumik 8, Koguteos Setomaa 3 koostamine	3 500	
Seto keelestrateegia väljatöötamine aastateks 2021-2025	2 700	
Seto suveülikool	2 091	
Piiriülese pärimusõppe edendamine (pr „Heritage teaching“)	2 863	
Preemiad parimate seto teemaliste bakalaauruse- ja magistritööde eest	2150	
Setomaa Vallavalitsus	86 723	55
Seto Kuningriigipäeva korraldamine	22 057	
Seto pärimuskultuuri õpetamine Setomaa koolides	5 225	
Setomaa lasteaedade keelepessad	12 258	
Anne Vabarna nim elutööpreemia väljaandmine	6 250	
Hilana Taarka nim omakultuuripreemia väljaandmine	5 000	
Seto Leelopäeva korraldamine	5 030	
Seto Kultuuri Nädala korraldamine	4 300	
Väraska Muusikakooli õppetegevuse toetamine, sh pillide soetamine	2 518	
Mikitamäe Kooli folkloorirühma, naisrahvatantsurühma Lustiline, leelokoori Verska Naase ning Laulu- ja pillimänguseltsi Lustivanker arendustegevuse toetus	6 350	
MTÜ Seto Käsitüü Kogo	30 300	10
Seto rahvarõivaraamatu väljaandmine	25 000	
Seto Pitsi Päevad	4 200	
Setomaa Muuseumid	29 851	29
Erinevad näituste projektid („100 aastat seto perekonnanimesid“, Sõiranäitus, „Obinitsa küla“, „Piirid setode elus“)	5 250	

Iloõdakud ja teemaõhtud	3 150	
Väraska Talumuuseumi audiogiidi loomine	4 651	
Sõirapäeva korraldamine	3 150	
Tartu Ülikool	15 585	8
Seto-Eesti sõnaraamatu koostamine	8 698	
Seto pärimuskultuuri ja keele tegevused ülikoolis	4 887	
MTÜ Seto Folk	13 000	4
Muusika- ja matkafestivali Seto Folk korraldamine	13 000	
SA Setu Kultuuri Fond	10 370	9
Leelokoori Tsirgukõso tegevus	3 430	
Leelokoori Seto Miihi Summ arendustegevus	1 640	
Isa Jevgeni mälestusraamatu väljaandmine	2 000	
Põlva Seto Selts	10 270	12
Meeste leelopargi Velö, leelokooride Ilolinõ ja Madara arendustegevuse toetus	10 270	
Seto Infoselts	10 000	1
Setode esindamine UNESCO põliskeelte dekaadi juhtkomitees	10 000	

Enim toetust saanute hulgas **rahastatud projektide arvu poolest** on antud perioodil aktiivsemad taotluste esitajad ja toetuste saajad olnud Setomaa Vallavalitsus, Setomaa Muuseumid, Sihtasutus Seto Instituut, Setomaa Liit ja Põlva Seto Selts.

Tabel 5 Enim toetatud projektid toetussumma järgi nelja-aastase perioodi jooksul:

Jrk nr	Projekti nimetus	Toetuse taotleja/ toetuse saaja	Kasutatud toetuse summa
1	Ajalehe „Setomaa“ väljaandmine 2019, 2020, 2021, 2022	Setomaa Liit	160 000
2	Seto Instituudi arendustegevuse toetus 2019, 2020, 2021, 2022	SA Seto Instituut	128 171
3	Seto rahvarõivaraamatu väljaandmine 2019, 2020, 2021, 2022	MTÜ Seto Käsitöö Kogo	25 000
4	Seto Kuningriigipäeva korraldamine 2019, 2020, 2021, 2022	Setomaa Vallavalitsus	22 057
5	Muusika- ja matkafestivali Seto Folk korraldamine 2019, 2020, 2021, 2022	MTÜ Seto Folk	13 000
6	Setode esindamine UNESCO põliskeelte dekaadi juhtkomitees 2022	Seto Infoselts	10 000
7	Täheke seto keeles 2019, 2020, 2021, 2022	SA Kultuurileht	8 861
8	Seto-eesti sõnaraamatu koostamine 2019, 2020, 2021, 2022	Tartu Ülikool	8 698
9	Ostrova Festival 2019, 2020, 2021, 2022	MTÜ Ostrova Festival	7 600

10	Seto ja eestikeelse kogumiku „Setomaal kogutud jutud, 1938-1940, Ello Kirss“ ettevalmistus I, II; III 2020, 2021, 2022	Eesti Kirjandusmuuseum	6 500
----	---	------------------------	-------

4.3. Ärajäänud sündmused ja tagastatud toetuste summad

Tabel 5 COVID-19 piirangutest ja muudest mõjudest tingituna ärajäänud sündmused 2019-2022

nr	Toetuse taotleja/saaja	Projekti nimetus	Eraldatud toetuse summa	Tagastatud summa	Toetuse tagastamise põhjus
1	Seto Leelotarko Kogo	V Seto Leelokonverents 2020	1 300	1 300	COVID-19 tõttu jäi sündmus 2020. a ära
2	Setomaa Muuseumid	Sõirapäeva korraldamine 2020	1 100	1 100	COVID-19 tõttu jäi sündmus 2020. a ära
3	Setomaa Vallavalitsus	Seto Muinasjutupäev Mikitamäel 2021	500	500	COVID-19 tõttu jäi sündmus 2021. a ära
4	Setode selts Kullakõso	Osalemine RV Folkloorifestivalil Ungaris 2022	300	300	sündmus jäi ära seoses olukorraga Ukrainas

COVID-19 piirangutest ja muudest mõjudest tingituna või toetuse osalise kasutamise tõttu tagasikantud summad:

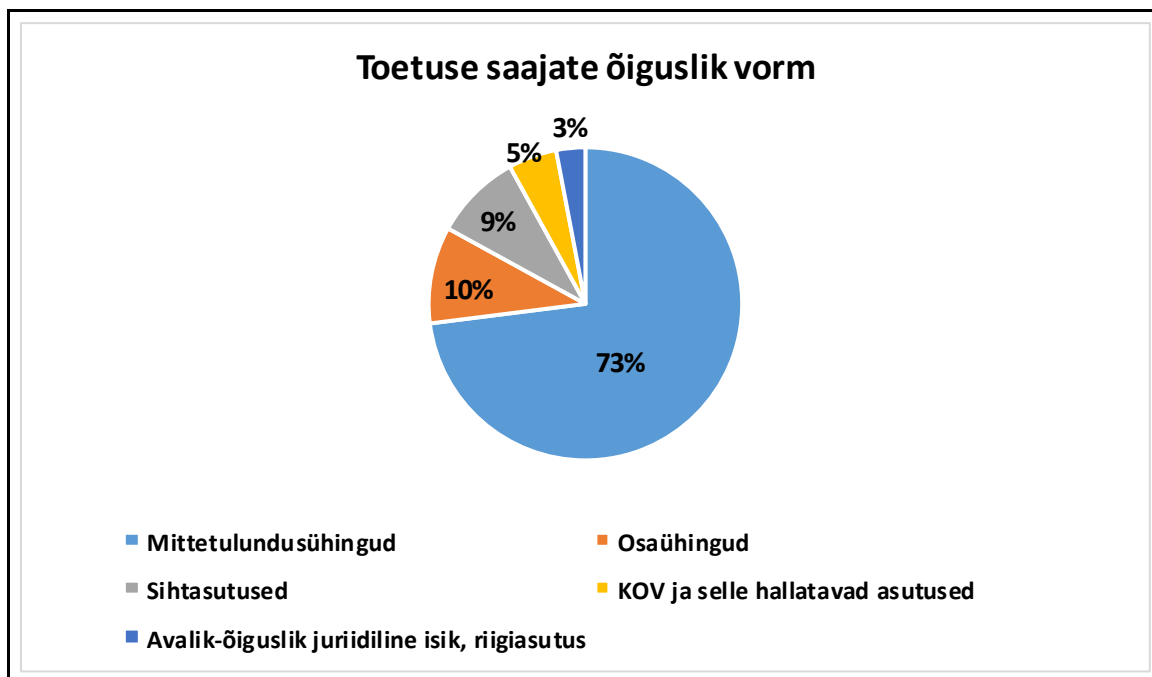
2020. aastal 11 875 eurot

2021. aastal 600 eurot

2022. aastal 300 eurot (01. september 2022 seisuga)

4.4. Toetuse saajate õiguslik vorm

Kohalik omavalitsus ja selle hallatavad asutused moodustasid erinevatest toetuse saajatest 5%, avalik-õiguslik juriidiline isik ja riigiasutus 3%. Sellest võime järeldada, et kohalik kogukond on jätkuvalt aktiivne taotluste esitamisel ning sündmuste korraldamise eestvedamisel.

Joonis 5 Toetuse saajad õigusliku vormi järgi

Taotlejatest 73% olid mittetulundusühingud, 10% osaühingud ja 9% sihtasutused.

5. Toetusmeetme valdkonnad

Valdkonnad on:

- Seto leelo jätkusuutlikkuse edendamine
- pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine
- pärimusel põhinevad kunstid
- keel ja haridus
- teadus
- meedia ja mainekujundus
- arendustegevus

Rahastusotsuse ettepanekul määravad komisjoni liikmed igale projektile ühe valdkonna, kuid paljud projektid oma sisu poolest võivad kuuluda üheaegselt mitmesse valdkonda. Näiteks võib murdekeelne trükis olla samal ajal nii keele ja hariduse, pärimuse jätkusuutlikkuse edendamise kui ka meedia ja mainekujunduse projekt. Valdkondlikus jaotuses kajastatakse projekte ja summasid, mis tegelikult teostusid.

Tabel 6 Toetatud projektide arv valdkondade lõikes

Valdkond	2019	2020	2021	2022	KOKKU
Seto leelo jätkusuutlikkuse edendamine	23	24	22	24	93
pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine	29	23	34	30	116
pärimusel põhinevad kunstid	5	4	5	5	19
keel ja haridus	11	12	12	7	42
teadus	4	6	5	3	18

meedia ja mainekujundus	8	5	5	6	24
KOKKU	80	74	83	75	312

Tabelis 6 on arvuliselt näidatud toetatud projektid aastate ja valdkondade lõikes. Kõige rohkem toetati pärimuse jätkusuutlikkuse edendamise valdkonna projekte - kokku 116, seto leelo jätkusuutlikkuse edendamise valdkonna projekte - kokku 93 ning keele ja hariduse valdkonna projekte kokku 42.

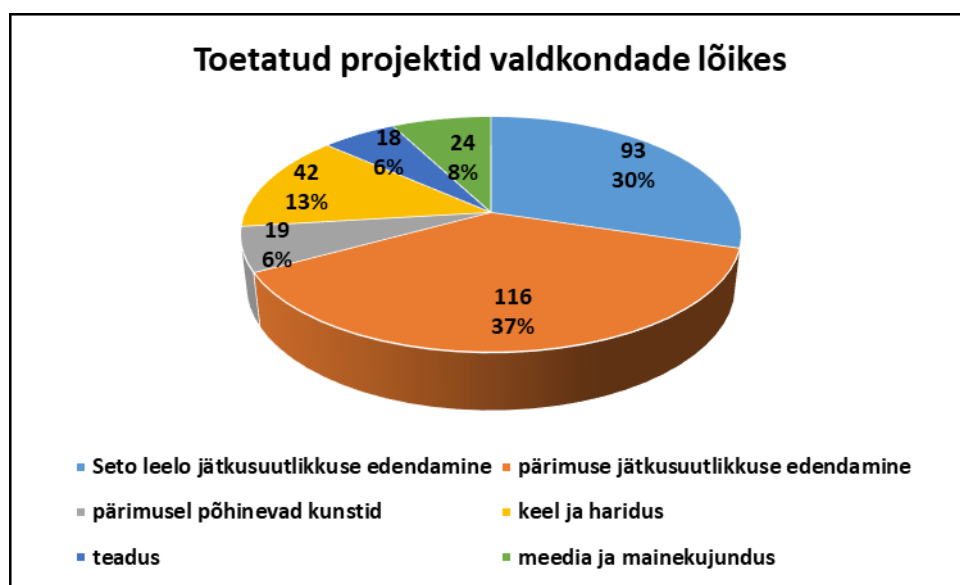
Kokkuvõttes kajastuvad leelokooride arendustegevuse projektid valdkonnas seto leelo jätkusuutlikkuse edendamine, rahvatantsurühmade arendustegevuse projektid Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine ning Sihtasutuse Seto Instituut arendustegevus valdkonnas Teadus.

Kõige vähem on toetatud teaduse ja pärimusel põhinevate kunstide valdkonna projekte, kuna neid projekte on esitatud vähem.

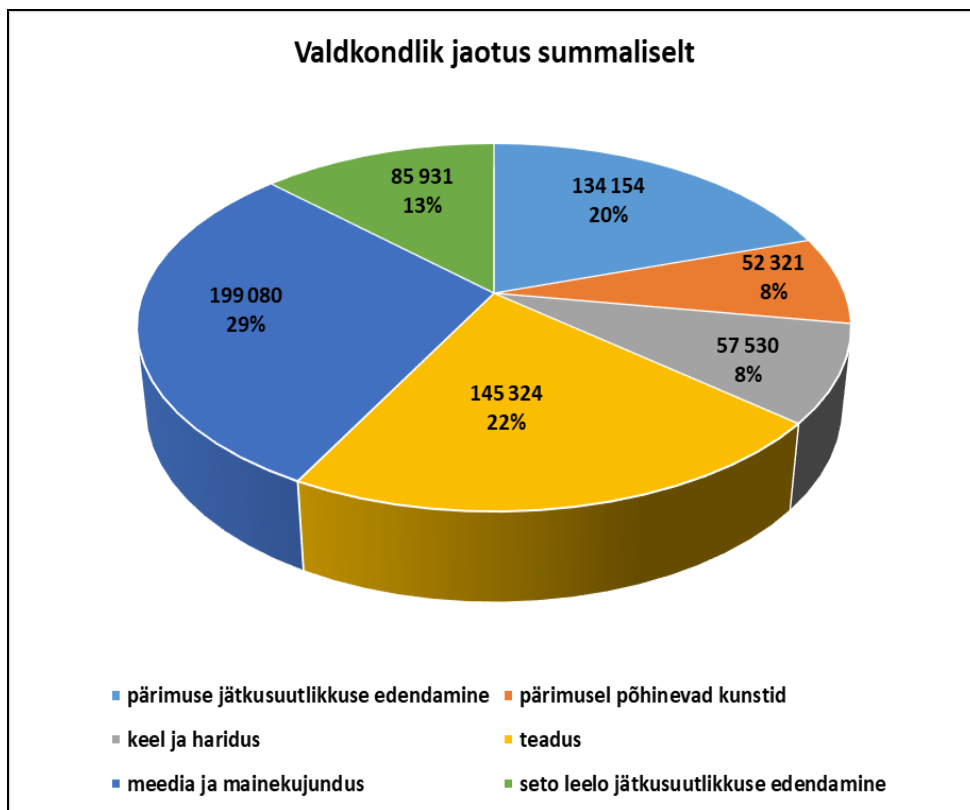
Tabel 7 Toetatud projektid summaliselt valdkondade kaupa

Valdkond	2019	2020	2021	2022	KOKKU
Seto leelo jätkusuutlikkuse edendamine	19 790	18 581	20 890	26 670	85 931
pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine	28 100	25 131	41 351	39 572	134 154
pärimusel põhinevad kunstid	12 297	9 764	15 460	14 800	52 321
keel ja haridus	12 303	19 187	18 510	7 530	57 530
teadus	22 250	30 082	48 864	44 128	145 324
meedia ja mainekujundus	47 080	48 200	46 200	57 600	199 080
KOKKU	141 820	150 945	191 275	190 300	674 340

Tabelis 7 on näidatud toetatud projektid summaliselt aastate ja valdkondade lõikes. Summaliselt on kõige rohkem toetatud meedia ja mainekujunduse valdkonna, teaduse valdkonna ja pärimuse jätkusuutlikkuse edendamise valdkonna projekte. Väiksem on toetus pärimusel põhinevate kunstide ning keele ja hariduse valdkonna projektidele.

Joonis 6 Rahastatud projektide arvu valdkondlik osakaal perioodil 2019-2022

Joonis 7 Rahastatud projektide valdkondlik jaotus summaliselt perioodil 2019-2022

Toetusmeetme kogu perioodi jooksul on kõige rohkem summaliselt toetatud meedia ja mainekujunduse ning teaduse valdkonda. Meedia ja mainekujunduse valdkonna projektide hulka kuulub ajalehe „Setomaa“ väljaandmine, teaduse valdkonda kuulub Seto Instituudi arendustegevuse toetus. Projektide koguarv on väike, kuid toetussummad on suuremad. Ajalehe „Setomaa“ väljaandmine ja SA Seto Instituudi arendustegevuse toetus on kõikidest projektidest enim toetatud projektid.

Toetatud projektide koguarvult on suurim valdkond pärimuse jätkusuutlikkuse edendamise ja Seto leelo jätkusuutlikkuse edendamise valdkond.

5.1 Seto leelo jätkusuutlikkuse edendamine

Valdkonna toetamise eesmärk on kindlustada leelotraditsiooni ning seda toetava elulaadi püsimine ning kogukonna toimimine, tunnustades ja toetades pärimuslike oskuste ja teadmiste edasiandjaid.

Näiteid toetatud projektidest:

- leelokooride arendustegevuse toetused
- leelokooride aastapäevade ja tähtpäevade üritused
- CD plaatide väljaandmise projektid
- Lummo Kati leelolaager jt leelolaagrid
- Seto Leelopäev
- Leelokonverents
- Meeste laulu festival „Miihi laul“
- Seto Kolledži ühingu pr Eesti vaimse kultuuripärandi nimistus olevate seto kultuuripärandi – Seto Leelopäev, Seto leelo, sissekannete ajakohastamine

Arendustegevuse toetust said 24 leelokoori. Lisaks Setomaale tegutsevad leelokoorid ka Tallinnas, Põlvas, Võrus, Tartus ja Tartu maakonnas. Tänu sellele on tagatud seto leelo ja keele edasikestmine ka väljaspool Setomaad. Sellel perioodil olid uuteks arendustegevuse saajateks Lummo Kati Leelokoor ja leelokoor Leelokandja. Arendustegevuse toetust saavate leelokooride üldarv võrreldes eelmise perioodiga jäi samaks.

Tabel 8 Leelokoorid, kes said arendustegevuse toetust perioodil 2019-2022

Jrk nr	Leelokoori nimetus/taotleja organisatsioon
1	Mikitamäe Kooli folkloorirühm/Setomaa Vallavalitsus
2	Meeste leelopark Vel`õ/Põlva Seto Selts
3	Leelokoor Ilolinõ/Põlva Seto Selts
4	Leelokoor Madara/Põlva Seto Selts
5	Folklooriansambel Hõpõhelme ja Meremäe Mehe/Meremäe Kultuuriühing
6	Leelokoor Seto Miihi Summ/Meremäe Kultuuriühing/SA Setu Kultuuri Fond
7	Meremäe laste ja noorte folkloorirühm Helmekese/Meremäe Kultuuriühing
8	Leelokoor Ilotsõõr/MTÜ Hõpõhelme
9	Seto leelokoor Õiõ Seto/Seto Kolledži Ühing
10	Seto Lauluselts "Siidisõsarõ"
11	Leelokoor Kuldatsük/MTÜ Seto Folklooriansambel Kuldatsük
12	Mokornulga leelokoor/Obinitza Naisselts Miitsirk
13	Leelokoor Liinatsuraq/Rahvalauluselts Hellero
14	Seto Lauluselts Sõsarõ
15	Seto Lauluselts Ilolang
16	Leelokoor Leelokandja/Hea Küsimus OÜ
17	Leelokoor Kullakõsõ/Setode selts Kullakõsõ
18	Seto Lauluselts Sorrõseto
19	Leelokoor Verska Naase/Seto Muusikud/Setomaa Vallavalitsus
20	Leelokoor Helmine
21	Laulu- ja Tantsuselts "Hõpõhõim"
22	Leelokoor Tsirgukõsõ/SA Setu Kultuuri Fond
23	Leelokoor Helmekaala/MTÜ Helmekaala/SA Võru Kannel
24	Lummo Kati leelokoor/MTÜ Tedrekuke

Leelokooride tegevus on üks alustaladest seto leelo säilimisele. Iga-aastane leelokooride tegevuste toetamine on aidanud hoida ja tutvustada seto leelot, tantsu, pillimängu ja seto pärimuskultuuri nii Setomaal kui ka väljaspool Setomaad. Leelokoorid võtsid aktiivselt osa erinevatest seto traditsioonilistest üritustest. Väljaspool Setomaad tegutsevatel leelokooridel on tugevnenud sidemed seto kogukonnaga, jätkus koostöö Setomaa kohaliku omavalitsusega seto kultuuri jätkusuutlikkuse tagamiseks. Perioodi jooksul on üha rohkem kaasatud uusi lauljaid, noori ja ka lapsi leelokooridesse, igapäevaelus ja omavahelises suhtlemises on suurenenud seto keele rääkimine omavahel. Seto leelo on elujõulisem, laienenud on teadmised seto tantsude olemusest. 2021. aastal korraldati Seto Leelotarko Kogo eestvedamisel Seto Leelokonverents, arutelude käigus saadud info aitab koordineerida edasisi tegevusi Seto leelo hoidmisel, arendamisel ja kaitsmisel. MTÜ Tedrekuke korraldab traditsioonilist Lummo Kati laululaagrit, kus õpetatakse süvendatult seto leelot, tutvustatakse erinevaid lähenemisi ja teooriaid seto mitmehäälele laulutraditsioonile. Laululaager

on hea näide, kuidas saab ühendada traditsiooni ja tänapäevaseid õppevorme, kaasatud ka lapsed. Laululaagrist on alguse saanud uus leelokoor – Lummo Kati Leelokoor. 2019. aastal toimus SA Setu Kultuuri Fond eestvedamisel meeste laulu festival „Miihi laul“, Seto Kolledži Ühingu poolt ajakohastati Eesti vaimse kultuuripärandi nimistus olevad seto leeloga seotud sissekanded.

Setomaa Liidu eestvedamisel algatati seto leelot tutvustava veebilehe kaasajastamine ja taasavamine, eesmärgiks luua õppekeskkonnana kasutatav seto leelot tutvustav veebileht. Valdonna toetamine on aidanud kaasa UNESCO vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja kantud Seto leelotraditsiooni püsimisele.

5.2 Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine

Valdkonna toetamise eesmärk on tagada Setomaa kultuuripärandi elujõulisus ja järjepidev ning kogukonna aktiivsus selle hoidmisel ja järeltulevatele põlvvedele edasiandmisel.

Näiteid toetatud projektidest:

- MTÜ Rahunõu - Rikka Ivvani pillilaager
- Seto Käsitöö Kogu - Seto Pitsi Päevad, käsitöö näituste korraldamine
- Seto Käsitöö Kogu - Seto rahvarõivaraamatu väljaandmine
- Seto rahvatantsurühmade arendustegevuse toetused
- MTÜ Seto Küük - Seto Kostipäiv, Seto Kuningriigi toidumeistrite õpitoad
- Seto Kongressi Tugiühing - Seto Kongress
- Setomaa Liit - Petseri seto seltsi tegevuste korraldamine
- Setomaa Muuseumide näituste ja tähtpäevade üritused
- Setomaa Vallavalitsuse projektid:
 - Rahvariided ja pärimuspillid Setomaa lasteaedadele
 - Anne Vabarna nimelise elutööpreemia väljaandmine
 - Hilana Taarka nimelise omakultuuripreemia väljaandmine
- SA Seto Instituut - Ülikuul rattil

Pärimuskultuuri sündmused on tugevdanud kogukondlikke sidemeid ja identiteeti, kultuurielu on mitmekesisem. Aktiivselt olid kaasatud kogukonna liikmed ka väljastpoolt Setomaad.

Uue algatusena sai sellel perioodil alguse Värskas Käsitööselts Kirävüü poolt läbi viidud Seto käsitöö- ja leelolaagri korraldamine, kus on kaasatud ka väljastpoolt seto kogukonda elavad setod. Laagri eesmärk on hoida elus traditsioonilised käsitööoskused ja tuua kasutusele rohkem vana käsitööalast setokeelset sõnavara.

Seto Käsitöö Kogu eestvedamisel ilmus Seto rahvarõivaraamat.

5.3 Pärimusel põhinevad kunstid

Valdkonna toetamise eesmärk on mitmekesistada loometegevust, tihendades seoseid pärimuse ning tänapäeva kultuuri vahel ja kaasata nooremat põlvkonda.

Näiteid toetatud projektidest:

- Setomaa Vallavalitsus - Seto Kuningriigipäev, Kuningriigi Lastepäev
 - Seto Tantsupidu „Kagoh kul`atasõ“ korraldamine
- MTÜ Seto Folk - Muusika- ja matkafestival Seto Folk
- MTÜ Taarka Pärimusteater - Lavastus „Petserimaa igatsus“
 - Lavastus „Vanahunt“
- MTÜ Obinitsa teater – Obinitsa Uue Teatri repertuaaris olevate näidendite väljatoomine ja mängimine

Tähelepanu on pööratud seto keele ja kultuuri kaasaegsetele väljunditele. Sündmused on tugevdanud põlvkondade vahelist ühtekuuluvustunnet, andes olulise panuse seto keele ja omakultuuri säilimisele ning Setomaa rikkaliku kultuuripärandi tutvustamisele pärimuskultuuril põhineva loometegevuse kaudu.

2021. aastal loodud MTÜ Obinitsa Teater tegevustesse on kaasatud kohalikud seto loomeinimesed, sh noored. Omanäoline ja kaasaegne loometrupp annab etendusi eri piirkondades, teatrilane aastaringne tegevus rikastab Setomaa teatrielu, innustades noori teatri vastu huvi tundma.

5.4 Keel ja haridus

Valdkonna toetamise eesmärk on laiendada seto keele kasutamist erinevate sihtrühmade hulgas ning anda neile teadmisi Setomaa kultuuriloost ja -pärandist.

Näiteid toetatud projektidest:

- Tartu Ülikool - Seto-eesti sõnaraamatu koostamine
 - Seto pärimuskultuuri ja keele tegevused Tartu Ülikoolis
- Setomaa Vallavalitsus - Seto pärimuskultuuri õpetamine Setomaa koolides
 - Keelepesad Mikitamäe ja Värska lasteaias
 - Õppetegevuse toetus Värska Muusikakoolile
- SA Seto Instituut - Piiriülese pärimusõppe edendamine („Heritage teaching“)
 - Seto keelestrateegia väljatöötamine aastateks 2021-2025
- Seto Kuningriigi Kroonikogo - Seto laste koolid - Tallinnas läbiviidav pärimusõpe seto juurtega lastele
- Setomaa Rahvariduse Selts - Setomaa Hariduskonverents
 - Oma keel – väärtuslik vara, Õpime ja räägime
- SA Kultuurileht - Täheke seto keeles

Setomaa koolides jätkusid pärimusõppe tunnid erinevates kooli astmetes. Seto pärimuskultuuri õpetamise toetamine on aidanud kaasa koolidele pärimusõpetuse tundide mitmekesistamiseks erineva setokeelse õppematerjali soetamiseks. Uute meetodikate rakendamise tulemusel avardusid õpetajate teadmised ja oskused seto keele ja kultuuri õpetamisel ning võimalused erinevate õppeülesannete koostamiseks.

Värska Gümnaasiumi pärimuskultuuri õppesuund on aidanud kaasa seto kultuuri ja keele säilimisel noorte seas. Noored alles otsivad enda identiteeti ning pärimuskultuuri õpe on suunajaks ja toetavaks võimaluseks. Värska Gümnaasiumis õpetatakse seto pärimuskultuuri üldise õppekava alusel, mille hulgas on kohustuslikuna pärimuskultuuri kursus. Õppe tulemusena on õpilased teinud pärimuse teemalisi gümnaasiumi uurimistöid, põhikooli loovtöid põhikooli praktilise tööna. Gümnaasiumi õpilased on osalenud erinevatel konkurssidel. Aktiivselt osalevad noored leelorusel.

Laanetsirk töös. Õpetajad osalevad seto keele ja kultuuri õppepäevadel ning Setomaa hariduskonverentsil.

5.5 Teadus

Valdkonna toetamise eesmärk on tagada teadusuuringute kaudu uute teadmiste saamine Setomaa ja seto kultuuri kohta ning teha tulemused kättesaadavaks nii uurijatele kui kogukonnale.

Näiteid toetatud projektidest:

- SA Seto Instituut - arendustegevuse toetus
 - Setomaa kogumik 8 koostamine
 - Setomaa pühade allikate inventeerimine ja puhastamine
 - Preemiad parimate seto-teemaliste bakalaauruse- ja magistritööde eest
- Eesti Kirjandusmuuseum – Seto- ja eestikeelse kogumiku „Setomaal kogutud jutud“ 1938-1940 Ello Kirss, ettevalmistus

Sihtasutus Seto Instituut on loodud Setomaa ja seto kultuurialase teadustöö koordineerimiseks, edendamiseks ja populariseerimiseks, samuti Setomaa kultuuripärandi ja seto keele säilitamisele suunatud tegevuste, sh õppetöö eri vormide toetamine.

Arendustegevuse toetus Seto Instituudile tagab organisatsiooni sihipärase ja tulemusliku töötamise ning instituudi tegevuste laiendamise. Organisatsioon on oma koha leidnud kogukonnas, olles vajalik partner muuseumidele, koolidele, omavalitsusele, erialaorganisatsioonidele ja kogukonnale endale.

Eesti Kirjandusmuuseumi poolt koostatav kogumik „Setomaal kogutud jutud“, Ello Kirss, on esmakordselt väljaantav suuremahuline usulise folkloori ja kombestiku allikmaterjali väljaanne. Kogumikku on koondatud Setomaalt pärit filoloogi ja kirjandusuurija Ello Kirsi poolt aastail 1938-1940 kogutud jäädvustused, mida loetakse seto rahvaluule kullafondiks.

5.6 Meedia ja mainekujundus

Valdkonna toetamise eesmärk on hoida ja tugevdada kohalikku identiteeti setokeelse meedia abil ning tõsta Setomaa kultuuripärandi tuntust üleriigilise meedia, infomaterjalide, ürituste ning filmide kaudu.

Näiteid toetatud projektidest:

- Setomaa Liit - Ajalehe Setomaa väljaandmine
 - Petseri rajoonis Seto etnokultuuri festivalil osalemine 2019
- Setomaa Vallavalitsus – Seto kultuuri nädala korraldamine
- OÜ Moonlight Film – Dokumentaalfilmi „Obinitsa“ 1960 helindamine ja restaureerimine
- MTÜ Suff – Seto noorte setokeelse lühifilmi tegemine Soomeugri filmifestivalil
- Seto Infoselts – Setode esindamine UNESCO põliskeelte dekaadi 2022-2032 juhtkomitees

Programmi toel on tagatud ajalehe Setomaa regulaarne ilmumine. Paber kandjal ilmub ajaleht korrapäraselt üks kord kuus. Oluliste sündmuste kohta saab operatiivselt infot ajalehe veebilehelt, „Setomaa“ veebiversioon on kättesaadav kõigile huvilistele. Setokeelne ajaleht hoiab, arendab ja edendab keelekasutust, mis aitab kaasa setode rahvusliku identiteedi ja kogukonnatunde tugevdamisele. Ajalehel meediaväljaandena on oluline tugi seto kultuuriruumi propageerimisel ja tutvustamisel. Ajaleht jääb ka üheks allikaks seto ajaloo talletamisel ja uurimisel.

Toetust on saanud ka setoteemalised filmid.

Tänu meedia ja mainekujunduse valdkonna projektitoetustele on laienenud seto kultuuri tuntus ning tugevnenud setode rahvuslik identiteet.

COVID-19 tingitud piirangud ja nende mõju olid takistuseks planeerimisel ja osalemisel üritustel väljaspool Eestit.

5.7 Arendustegevus

Arendustegevuse valdkonnas toetatakse organisatsiooni üle-setomaalist tegevust seto pärimuse hoidmiseks, tutvustamiseks ja arendamiseks.

Kokkuvõttes kajastuvad leelokooride arendustegevuse projektid valdkonnas seto leelo jätkusuutlikkuse edendamine, rahvatantsurühmade arendustegevuse projektid Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine ning Sihtasutuse Seto Instituut arendustegevus valdkonnas Teadus.

6. Mõõdetavad tulemused

Perioodil 2019-2022 kokku on toetatud (loetelus võib projekt kuuluda üheaegselt mitmese jaotusesse):

- taotlusvooru esitatud projektide arv - 343
- rahastatud projektide arv – 316, tegelikult teostati 312 projekti
- arendustegevuse toetust saanud leelokooride arv – 24
- pärimuskultuuril põhinevate sündmuste/toetatud projektide arv - 117
- lastele ja noortele suunatud sündmuste/projektide arv – 71
- kultuuri- ja kodulooliste uuringute/projektide arv – 56
- trükiste väljaandmise projektide arv – 28
- audiovisuaalsete digitaalväljaannete projektide arv – 12
- seto keele, kultuuri ja koduloo koolituste/õpetamise projektide arv – 54
- seto keelt ja kultuuri käsitlevate õppematerjalide väljaandmise projektide arv – 28
- teaduslike uurimuste, artiklite ja väljaannete projektide arv - 14
- setokeelse ajalehe ilmumissagedus – üks kord kuus

7. Kokkuvõtte

Käesoleval perioodil on toimunud pidev ja järjekindel areng seto keele ja pärimuskultuuri tuntuse suurenemisel. Tegutsemist jätkasid seto leelokoorid. Leelokooride tegevuste toetamine on aidanud kaasa UNESCO vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja kantud Seto leelotraditsiooni püsimisele. Pärimuskultuuri sündmused on aidanud tugevdada kogukondlikke sidemeid ja identiteeti. Lasteaegades tegutsevad keelepesad, välja antakse setokeelset õppematerjali, koolides toimub

pärimuskultuuri õpe. Meediaväljaandena aitab Setomaa ajaleht hoida ja arendada setode rahvuslikku identiteeti.

Setode traditsioonid on tihedalt seotud õigeusu kirikuga. Lisaks kirikutele on tähtsal kohal ka tsässonad ehk külakabelid – külakogukonna usukeskused.

Esitatud taotlused on muutunud konkreetsemaks ja korrektsemaks. Setomaa pärimuskultuuri toetusmeedet on tutvustatud toetusmeetmete ja vaimse kultuuripärandi infopäevadel.

Perioodi on mõjutanud COVID-19 tingitud piirangud. Osa projektitegevusi viidi ellu interneti vahendusel, otsides ja leides uusi nutikaid lahendusi projektide elluviimisel.

Omapoolse panuse kokkuvõtte sisulise osa koostamisele on andnud ka komisjoni liikmed.

Tagasisidena on välja toodud ühe kitsaskohana eelarveliste vahendite piiratus, samuti nn püsitoetusteks eraldatav toetuste liiga suur osakaal. Projektitoetusteks, sh uuteks projektiideedeks, jääv tagasihoidlikum osa võib olla takistavaks asjaoluks uute projektiideede käivitamisel ja elluviimisel. Positiivsena on märgitud leelokooride iga-aastast tegevuste toetamist, kuid olemasolevast toetuse summast leelokooride arendustegevuseks vahendeid ei jätku.

Edasine riigipoolne toetus Setomaa pärimuskultuuri hoidmisel on väga oluline, sest pärimuskultuur püsib ainult elavas kasutuses. Kohaliku pärimuskultuuri toetamine aitab hoida piirkonna mälu ja traditsioone. Toetamise kaudu on võimalik riigil näidata oma huvi piirkondlike kultuuritraditsioonide hoidmisel ning seeläbi pärimuse säilimisel. On väga oluline, et tegevuste ja algatuste ideed sünnivad kohapealsetes kogukondades ning need ettevõtmised saavad teostuda lisaks endapoolsele panusele riigipoolse toetuse abil.

Järjest rohkem on tähelepanu pööratud väljaspool Setomaad elavatele setodele kui olulisele osale inimestest, kes on tegelikud pärimuskultuuri edasikandjad. Setod, st Seto kultuuri kandjad, elavad üle kogu Eesti. Samuti on üle Eesti setode seltsid, leelokoorid jt ühendused. Käesolev toetusmeede on ainuke toetusmeede Eestis, mis toetab pärimuskultuurialast tegevust ka väljaspool ajaloolist kultuuripiirkonda ning see on oluline seto pärimuskultuuri säilimisel.

Ka edaspidi on vaja hoida õpetajate ja juhendajate motivatsiooni pärimuskultuuri õpetamisel.

Oluline on, et senitehtu ei kaotaks järjepidevust ja käivitatud protsesside tulemusena säiliks seto kultuuripärand. Kultuuriline eripära on ka üheks väljundiks piirkonna mainekujunduses, turundamisel ja majanduselu mitmekesistamisel. Setode aktiivsus oma pärimuskultuuri hoidmisel on heaks eeskujuks ka teistele piirkondadele.

*Kokkuvõtte Setomaa pärimuskultuuri toetamine 2019-2022 on koostatud perioodil mai-detsember 2022
Kokkuvõtte on kinnitatud toetusmeetme komisjoni otsusega 31.12.2022
Kokkuvõtte koostas Marika Kutser
Setomaa pärimuskultuuri toetamise taotlusvooru koordinaator
Eesti Rahvakultuuri Keskuse toetusmeetmete osakonna spetsialist*